

خطبه اول نماز جمعه

الحمد لله رب العالمين و الصلاة والسلام على سيدنا محمد و آله الطاهرين

برادران و خواهران مؤمن،

امروز در خطبه اول، می‌خواهم شما را با بخش مهمی از تاریخ صدر اسلام آشنا کنم، بخشی که آموزه‌های بزرگی درباره عدالت، حق‌مداری، شجاعت در دفاع از حق و جایگاه اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به ما ارائه می‌کند. این بخش، ماجرای سرزمین فدک و حق حضرت زهرا علیها السلام است.

پس از رحلت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم، تنها ده روز از وفات ایشان می‌گذشت که مأموران خلیفه کارگران حضرت زهرا علیها السلام را از زمین فدک بیرون کردند و مالکیت قانونی او را نادیده گرفتند. این اقدام، آغاز یک مبارزه‌ی حقوقی و اخلاقی برای بازپس‌گیری حق بود.

حضرت زهرا علیها السلام با جمعی از زنان بنی هاشم به نزد خلیفه رفتند و حقوق خود را مطالبه کردند. خلیفه گفت که پیامبران چیزی از خود به ارث نمی‌گذارند، اما زهرا علیها السلام با صراحت بیان کرد که فدک پیش از وفات پیامبر به او واگذار شده و در زمان حیات پیامبر مالک آن بوده است. او گواهانی چون امیر مؤمنان علی علیه السلام و ام ایمن معرفی کرد که مالکیت او را تأیید نمودند.

امیر مؤمنان علیه السلام با درک دقیق قوانین اسلامی توضیح داد که وقتی مالی در اختیار کسی است، نمی‌توان از همان شخص شاهد خواست. بلکه مدعی باید دلایل و گواهی خود را ارائه دهد. این استدلال دقیق و مستدل امام علیه السلام، خلیفه را در برابر حقیقت و عدالت به سکوت واداشت.

تاریخ، واکنش خلیفه در برابر مطالبه حضرت زهرا علیها السلام را به چند شکل نقل کرده است:

1. ابتدا خلیفه به ظاهر مدارا نشان داد و گفت که همه‌ی گواهی‌ها صحیح است، اما با فشار برخی صحابه، از بازگرداندن حق زهرا علیها السلام خودداری کرد.

2. خلیفه گواهانی که زهرا علیها السلام معرفی کرده بود را کافی ندانست و گفت که باید دو مرد یا یک مرد و دو زن شاهد باشند؛ در حالی که طبق قوانین اسلامی، شهادت امیر مؤمنان علی علیه السلام و ام ایمن و همچنین راستگویی حضرت زهرا علیها السلام کافی بود.

3. در حالی که در موارد دیگر، خلیفه به راحتی ادعاهای افراد مختلف را بدون شاهد پذیرفته بود، در مورد دختر پیامبر، حتی با وجود صداقت و راستگویی او، مقاومت کرد.

ابن ابی الحدید از استاد بزرگ خود نقل می‌کند که خلیفه می‌ترسید اگر حق زهرا علیها السلام را بدون شاهد به رسمیت می‌شناخت، مسیر مشروعیت خلافت امیر مؤمنان علی علیه السلام نیز روشن می‌شد و قدرت خلیفه به خطر می‌افتاد. این نکته نشان می‌دهد که در مسائل سیاسی و اجتماعی، چگونه مصالح حکومتی و حفظ موقعیت، بر حق فردی و قانونی افراد اولویت یافته است.

برادران و خواهران، این ماجرا به ما یادآوری می‌کند که:

عدالت تنها رعایت قوانین ظاهری نیست، بلکه شجاعت در دفاع از حق و پایبندی به حقیقت، نقش بنیادین دارد.

اهل بیت علیهم السلام الگویی کامل برای دفاع از حقوق مظلوم و پایبندی به اخلاق و فقه اسلامی هستند.

در شرایطی که فشارهای سیاسی و اجتماعی زیاد است، استقامت و صداقت در بیان حق، ضروری و واجب است.

حضرت زهرا علیها السلام با رفتار و منطق خود نشان داد که هیچ قدرت سیاسی نمی‌تواند ارزش و حقیقت حق را نادیده بگیرد و رعایت حق‌مداری، عدالت و صداقت، حتی در مقابل حاکمیت‌ها، واجب است.

پس ای عزیزان، بیایید از تاریخ عبرت بگیریم و بدانیم که دفاع از حق، حمایت از مظلوم و پایبندی به حقیقت، میراثی است که اهل بیت علیهم السلام برای ما گذاشته‌اند و باید در زندگی فردی و اجتماعی خود آن را به کار بندیم.

اللهم صل علی محمد و آل محمد و عجل فرجه

حضور محترم نمازگزاران عزیز،

امروز که در آستانه هفته‌ی کتاب و کتابخوانی قرار داریم، لازم است به موضوع مهم کتاب و اهمیت آن در زندگی فردی و اجتماعی توجه ویژه‌ای داشته باشیم. یکی از عمیق‌ترین آموزه‌های حضرت آیت‌الله خامنه‌ای درباره‌ی کتاب، بازگشت به اولین آیه‌ی نازل‌شده بر پیامبر گرامی اسلام است که خداوند متعال به او فرمود: «اقرأ!»؛ «بخوان!» این فرمان الهی، تجلیل از قلم و علم‌آموزی در قرآن کریم است و در نگاه رهبر انقلاب، رمز اهمیت کتاب و کتابخوانی در اسلام را آشکار می‌سازد. از این منظر، کتابخوانی تنها یک فعالیت فرهنگی نیست، بلکه به یک تکلیف دینی و واجب شرعی تبدیل می‌شود.

اما در منظومه فکری رهبر انقلاب، همه‌ی کتاب‌ها ارزش یکسان ندارند. ایشان میان کتاب خوب، کتاب بی‌فایده و کتاب مضر تفاوت قائل شده و تأکید می‌کنند که باید کتاب‌های مفید و آموزنده را ترویج نمود. هرچند رسانه‌های تصویری و هنری نیز اهمیت دارند، اما جایگاه کتاب در جامعه غیرقابل انکار است. ایشان فرموده‌اند: «جای کتاب را هیچ چیز پر نمی‌کند و باید کتاب را ترویج کرد.» بنابراین، ترویج فرهنگ مطالعه و علم‌آموزی، هم برای تعالی فردی و هم برای پیشرفت جامعه، ضروری است.

اما در کنار اهمیت کتاب و علم، امروز کشور ما با بحران‌های جدی مواجه است که نیازمند هوشیاری و اقدام همگانی است. نخستین این بحران‌ها، بحران آب است. ایران در شرایط تنش آبی «بسیار شدید» قرار دارد و هر شوک اقلیمی می‌تواند به یک بحران جدی تبدیل شود. علاوه بر شرایط خشک اقلیمی، مصرف بالای آب در بخش کشاورزی و برداشت‌های غیرمجاز، تراز آبی کشور را منفی کرده است. در این زمینه، سنت اسلامی نیز بر صرفه‌جویی تأکید دارد. پیامبر اکرم (ص) فرموده‌اند: برای وضو یک مد و برای غسل یک صاع آب کافی است و هرگونه مصرف اضافی برخلاف سنت ایشان است.

آمارها نشان می‌دهد که ۹۰ درصد مصرف آب کشور مربوط به بخش کشاورزی و صنعتی است و تنها ۱۰ درصد آن به مصرف خانگی و آشامیدنی می‌رسد. مدیریت مصرف ۹۰ درصد آب نیازمند برنامه‌ریزی و سیاستگذاری دولت و فرهنگ‌سازی عمومی است، اما در بخش خانگی، هر فرد می‌تواند با صرفه‌جویی و مصرف بهینه، تأثیر فوری و قابل‌توجهی بر کنترل بحران داشته باشد. در برخی شهرهای بزرگ حتی بحث جیره‌بندی آب مطرح شده است که نشان‌دهنده ضرورت اقدام فوری است.

موضوع دیگر، بحران نهاده‌های دامی است. بازار نهاده‌های دامی، ستون فقرات امنیت غذایی کشور محسوب می‌شود و تولید گوشت، مرغ و لبنیات به تأمین پایدار ذرت، جو و سویا وابسته است. با وجود واردات بیش از ۱۷ میلیون تن نهاده به ارزش بیش

از ۹ میلیارد دلار، بازار همچنان با کمبود، نوسانات قیمتی و نارضایتی مردم مواجه است. این وضعیت نشان‌دهنده یک بحران ساختاری است که ریشه در سیاست‌های ارزی، توزیع ناکارآمد، اختلالات لجستیکی و ضعف تولید داخلی دارد. کمبود پروتئین و انرژی در جیره دام باعث افزایش تلفات، کاهش تولید شیر و گوشت و فشار تورمی بر سبد غذایی خانوارها شده است.

ای عزیزان، این بحران‌ها همگی ضرورت همراهی و همکاری مردم، توجه مسئولان و رعایت فرهنگ دینی و اخلاقی را روشن می‌سازد. همان‌گونه که در آموزه‌های اسلامی بر علم، کتاب و مطالعه تأکید شده است، در عرصه‌ی زندگی اجتماعی نیز تدبیر، صرفه‌جویی و همکاری جمعی، ضامن رفع مشکلات کشور و حفظ امنیت و رفاه عمومی خواهد بود.

پس در پایان، وظیفه‌ی همه‌ی ماست که هم در مسیر دانش و کتابخوانی گام برداریم و هم در زندگی روزمره، منابع حیاتی مانند آب و نهاده‌های دامی را به نحوی مدیریت کنیم که هم خود و هم جامعه از آن بهره‌مند شوند.